

Удружење фолклориста Србије (2014–2016)

Бошко Сувајџић

Удружење фолклориста Србије (УФС) основано је 4. марта 2014. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Статутом је дефинисано као невладино, непрофитно струковно удружење, основано на неодређено време ради остваривања циљева у области изучавања фолклора и усмене традиције. Посебним споразумом са управником Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, проф. др Александром Јерковом, прецизирано је да је седиште Удружења фолклориста Србије у Београду, у кући-легату Војислава Јовановића Марамбоа (огранак за Народну књижевност Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“). За првог председника Удружења изабран је проф. др Бошко Сувајџић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, а за почасног председника академик проф. др Нада Милошевић-Ђорђевић.

Потреба за оснивањем струковног фолклористичког удружења осећала се у српској научној средини дуго јер је историјат проучавања традиције и културе народа који живе у Србији обележен и недостатком научне институције која би објединила рад истраживача различитих профила. Последњих деценија истраживања се спроводе кроз пројекте који се одвијају у оквирима различитих научних институција (Институт за књижевност и уметност у Београду, Балканолошки институт САНУ, Етнографски институт САНУ, Музиколошки институт САНУ, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, Институт за етнологију и антропологију на Филозофском факултету у Београду и др.). Оснивањем УФС-а фолклористичка истраживања у Србији добила су нови вид институционалне подршке, неопходан за обезбеђивање квалитетне, континуиране сарадње истраживача различитих усмерења. Оваква организација види се као један од предуслова за остварење суштинске трансдисциплинарности као методолошког темеља за истраживање комплексних културних феномена какав је фолклор.

Удружење фолклориста Србије основано је након престанка рада Савеза удружења фолклориста Југославије (СУФЈ) и претходног Удружења фолклориста Србије, израслог из Удружења музичких фолклориста Срби-

је. Иницијатива за оснивање СУФЈ потекла је од Националног комитета Југославије при Међународном савету за фолклорну музику (International Folk Music Council). На конференцији Савеза организованој 1951. у Опатији (Хрватска) покренута је иницијатива за оснивање Удружења музичких фолклориста (в.: Д. Лајић, М. Думнић, Удружења фолклориста као подстицај интердисциплинарности: искуства етномузикологије у оквиру Савеза удружења фолклориста Југославије. *Савремена српска фолклористика II*, Београд 2015: 113–114).

Прокламовани циљеви Удружења су изучавање фолклора и културе српског народа и народа који живе у Србији, као и континуирано развијање истраживања из области фолклористике и сродних научних дисциплина (народна књижевност, етнологија, етномузикологија, етнолингвистика, етнологија, етнокорологија, антропологија, историја културе, митологија, компаративна истраживања књижевности и културе, компаративна религија, историја, социологија, психологија). Међу важним задацима је и подстицање међународне сарадње фолклориста, организовање националних и међународних научних скупова у сарадњи с различитим научним институцијама у Републици Србији и другим земљама, организовање теренских истраживања и усавршавања младих истраживача.

Статутом Удружења предвиђено је да чланови УФС-а могу бити научни радници у свим научним и стручним звањима који су докторске дисертације, магистарске и мастер радове из поменутих области одбранили на универзитетима у Републици Србији. Научни радници који су титулу стекли у иностранству могу постати чланови Удружења на писмену препоруку три члана Скупштине УФС-а. То, такође, могу бити и студенти завршних година основних академских, мастер и докторских студија са одговарајућих наставно-научних група филолошких, филозофских и учитељских факултета на територији Републике Србије, као и теренски истраживачи фолклора.

Будући да је рад Удружења од почетка конципиран као интердисциплинаран, међу најзначајније досадашње резултате спада организовање међународних научних скупова *Савремена српска фолклористика*, који су одржани у Новом Саду (2013), Београду и Тршићу (2014), Нишу (2015) и на Палама, Република Српска (2016). Програмским концептом посебан акценат је, осим на проблеме проучавања и тумачења фолклорних феномена у синхронијској и дијахронијској перспективи, стављен и на ревалоризацију постојећег научног наслеђа кроз сагледавање појединачних резултата и општих постигнућа, као и на анализу изазова пред којима се у актуелном тренутку налазе фолклористичке дисциплине. Саопштења са научних скупова штампана су у зборницима *Савремена српска фолклористика I* (ур. З. Карановић и Ј. Јокић. Нови Сад: Филозофски факултет, Центар за истраживање српског фолклора, 2013), *Савремена српска фолкло-*

ристика II (ур. С. Ђорђевић Белић, Д. Лајић Михајловић, Н. Радуловић, Б. Сувајџић, Ђ. Трубарац Матић. Београд: Институт за књижевност и уметност, Удружење фолклориста Србије, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2015), *Савремена српска фолклористика III* (ур. Б. Сувајџић, Д. Поповић Николић, Д. Петковић, М. Бојанић Ћирковић. Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Институт за књижевност и уметност, Удружење фолклориста Србије, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2016).

Подсетимо се – основне научне претпоставке за оснивање УФС-а утврђене су на међународном научном скупу који је одржан у Новом Саду 2013. године. Овај скуп је био посвећен проучавању савременог фолклора и фолклористике, а резултати су изложени у зборнику *Савремена српска фолклористика I* (приредила проф. др Зоја Карановић).

С друге стране, зборник *Савремена српска фолклористика II* настао је као резултат међународног научног скупа који је, у организацији Удружења фолклориста Србије, Института за књижевност и уметност, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и Вукове задужбине из Београда, као и Центра за културу „Вук Караџић“ из Лознице, одржан у периоду од 5. до 7. септембра у Београду и у Тршићу. Зборник је потврдио интердисциплинарни карактер скупа, будући да је садржавао радове из различитих области фолклористике у најширем смислу: усмена књижевност, етнологија, етномузикологија, етнолингвистика, антропологија, компаративна истраживања књижевности и културе.

У првом поглављу зборника акценат је стављен на општи, синтетички план проучавања и тумачења фолклора из дијахронијске и синхронијске перспективе, у историјама књижевности и хрестоматијама, у оквиру настајања и развијања фолклористике и других научних дисциплина које су се бавиле фолклором и сагледавања њихових кључних постигнућа. У другом блоку радова у средишту пажње била су проучавања поетичких, жанровских и теоријских аспеката области усмене књижевности, традиционалне културе и фолклора. У години великих јубилеја – сто педесет година од Вукове смрти (1864) и двеста година од појављивања прве Вукове збирке народних песама (1814) – у средишту пажње је био и однос савремене српске фолклористике према делу Вука Стефановића Караџића.

И међународни научни зборник *Савремена српска фолклористика III* настао је као резултат међународног научног скупа који је одржан 2. и 3. октобра 2015. године на Филозофском факултету у Нишу, са врло актуелним подтемама (о сакупљачима и истраживачима фолклора, улози државне политике у очувању и неговању фолклора, односу традиције и модерности у савременом фолклору, о Другом српском устанку у светлу од-

носа историје и традиције, те о српском фолклору и фолклористици у светском контексту).

Зборници радова *Савремена српска фолклористика I, II и III* посебно су значајни због свог међународног карактера и интертекстуалних захвата, као и због упућивања на значај подстицања регионалне и међународне сарадње фолклориста. У оквиру савременог изучавања фолклора, зборници су окупили проучаваоце различитих генерација, методологија, школа и усмерења, те различитих научних дисциплина које се баве фолклором, од етнологије, етномузикологије, историје књижевности, компаратистике до савремених теренских истраживања народне књижевности и фолклора.

Четврти по реду научни скуп *Савремена српска фолклористика* одржан је на Палама 7. и 8. октобра 2016. Поново су у организацију скупа биле укључене највише регионалне научно-образовне институције (Филозофски факултет на Палама, Филолошки факултет у Бањој Луци) и, већ традиционално, Удружење фолклориста Србије, Институт за књижевност и уметност, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ и Вукова задужбина. Подтеме скупа (појам границе у фолклору, обредна и календарска година, сакупљачи и проучаваоци фолклора, савремена фолклористика и студије културе) указале су на правце интересовања и на питања с којима се савремена фолклористика сусреће. На скупу су излагала најзначајнија имена савремене српске и словенске фолклористике, али и млади научници, што све упућује на добре перспективе развоја фолклористике у нас.

Поред организовања научних скупова, у домен рада Удружења спада и објављивање монографија и периодичних публикација у сарадњи са Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић“ и другим научним институцијама и установама културе, па је у оквиру овог сегмента активности објављен зборник *Гора љиљанова: биљни свет у традиционалној култури Срба* (ур. З. Карановић и Ј. Дражић. Београд: УФС, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2016). На Годишњој скупштини јануара 2016. године покренут је и часопис Удружења – *Фолклористика*.

Препознајући дигиталну хуманистику као перспективну област истраживања и презентације научних резултата, чланови УФС-а осмислили су пројекат *Живи фолклор Србије* чија је реализација у току, а који је подржало Министарство културе и информисања Републике Србије. Овај пројекат представља један од првих корака ка формирању адекватне, на принципима савремене научне методологије засноване интернет презентације репрезентативне фолклорне грађе, тј. елемената културне баштине од којих су неки већ уписани у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа. Истовремено, активности су усмерене и на разматрање стратегија које би обезбедиле могућност за умрежавање неколико ве-

ликих дигиталних архива аудио и видео грађе који постоје при различитим научним институцијама у Србији (Дигитални архив Балканолошког института САНУ, Архив Музиколошког института САНУ, Архив Филолошког факултета у Београду у оснивању). Интернет портал *Живи фолклор Србије* постављен је на сајт УФС-а (www.ufs.rs), а намењен је истраживачима, студентима славистике, балканологије, антропологије и сродних дисциплина. Будући да испуњава захтеве мултифункционалности и вишеструке употребљивости, осим несумњивог едукативног и промотивног потенцијала, представља и један од видова заштите елемената културног наслеђа. На тај начин се Удружење фолклориста Србије, на научно финансиран начин, укључује у активности у вези са имплементацијом УНЕСКО-ве Конвенције о заштити нематеријалне баштине.

У периоду од 20. до 27. августа 2013. године одржан је XV Међународни конгрес слависта у Минску (Белорусија), на коме је Република Србија једногласно добила подршку Међународног комитета слависта да организује XVI Међународни конгрес слависта у Београду 2018. године. Међународни конгрес слависта је најзначајнија међународна славистичка научна смотра у свету и одржава се сваке пете године. Управо је на Међународном састанку слависта у Београду, одржаном од 15. до 21. септембра 1955. године, донета одлука о формирању Међународног комитета слависта, у циљу неговања међународних веза из области славистике и обнављања традиције славистичких конгреса који су организовани почев од првог Међународног конгреса словенских филолога у Прагу 1929. године.

С обзиром на то да ће једна од посебних тема Београдског конгреса 2018. године бити посвећена двестагодишњици од објављивања *Српског рјечника* Вука Стефановића Караџића, чему ће пригодни тон дати и пленарни реферат академика проф. др Наде Милошевић Ђорђевић, улога УФС-а у организовању Округлог стола о Вуковом *Српском рјечнику* на Конгресу, са свеобухватном научном дискусијом о једној од најважнијих књига модерне српске културе, од изузетне је важности.

Досадашњи резултати УФС-а охрабрују и уверавају да смо оснивањем Удружења фолклориста Србије и његовом замашном и свестраном активношћу, међу којима су годишње конференције, зборници радова и часопис *Фолклористика*, поставили добре темеље и отворили нове могућности за модерно и свестрано изучавање традицијског и савременог фолклора у Србији. Желели бисмо да Удружење фолклориста Србије учврсти своје место у српској науци и култури и да постане средиште размене и расадник нових идеја, као и да подстакне стварање дуго ишчекиваног Института за фолклор у Србији.